

MAKTABGACHA TA'LIM METODIKASI VA TA'LIM TEXNOLOGIYASI

Bo'ronova Muyassar Xo'shvaqto'vna

Termiz davlat universiteti

Maktabgacha ta'lim fakulteti

Tarbiyachi yo'nalishi

Surxandaryo viloyati

Muzrabot tumani

9-sonli Maktabgacha ta'lim tarbiyachisi.

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim metodikasi va zamonaviy ta'lim texnologiyalarining ahamiyati tahlil etilgan. Maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanish xususiyatlari, ta'lim jarayonida qo'llaniladigan ilg'or pedagogik metodlar va innovatsion texnologiyalar haqida batafsil ma'lumot berilgan. Shu bilan birga, o'qitishning interfaol usullari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish va o'yin orqali o'qitishning samaradorligi yoritilgan. Maqola maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish uchun ilmiy va amaliy tavsiyalarni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: Maktabgacha ta'lim, metodika, ta'lim texnologiyasi, interfaol o'qitish, AKT, innovatsion pedagogika, o'yin texnologiyalari, rivojlantiruvchi ta'lim.

Maktabgacha ta'lim bolaning intellektual, jismoniy va ma'naviy rivojlanishining asosiy bosqichlaridan biri hisoblanadi. Ushbu bosqichda bolalarni o'qitish va tarbiyalashga yangicha yondashuvlar zarur. Zamonaviy pedagogik metodlar va ta'lim texnologiyalarini qo'llash orqali bolalarning mustaqil fikrlash qobiliyati, ijodiy tafakkuri va muloqot ko'nikmalari rivojlantiriladi.

Bola tug'ilgan kundan boshlab, uni maktabga borgunigacha bo'lgan davrda har tomonlama yetuk barkamol qilib tarbiyalash qonuniyatlarini o'rganish maktabgacha ta'lim pedagogikasining mavzuyidir. U maktabgacha ta'lim muassasalari va oilaning tarbiyaviy ta'sir ko'rsatishi birligini, maktabgacha ta'lim muassasasi va maktab ishidagi aloqadorlikni, bolalarni maktabda o'qishga tayyorlashni ta'minlab, maktabgacha tarbiya sharoitida tarbiya va ta'lim berish ishlarining vazifalarini, tamoyillarini, mazmunini, metodlarini, shakllarini va uni tashkil etishni ishlab chiqadi.

Maktabgacha ta'lim uzluksiz ta'limning asosiy bo'g'inidir. Avvallari bu tizim xalq xo'jaligining turli sohalarida mehnat qilayotgan ota-onalarning ijtimoiy faoliyati uchun shart-sharoit yaratishgagina xizmat qilgan bo'lsa, endilikda bolalar bog'chalari ish mazmuniga qo'yilgan talablar xam o'zgartirildi. Asosiy vazifalardan biri kichikintoylarni maktab bosqichida o'qishga tayyorlashdir. Bolalar bog'chalari tarbiyalanuvchilariga ta'lim berishda maktablar o'quv dasturlariga yaqinlashtirilgan 12

yo'nalishli yangi dasturlar ishlab chiqilgani, sinovdan o'tkazilib, joriy etishga kirishildi. Bog'chalarda bu dasturlarni ta'lim jarayonida qo'llash orqali ijobiy natijalar qo'lga kiritildi.

Maktabgacha ta'lim bola shaxsini sog'lom va yetuk, maktabda o'qishga tayyorgarlik darajasida shakllantirish maqsadida tashkil etiladi. Ushbu ta'lim bolaning olti-yetti yoshga to'lguniga qadar oilada maktabgacha ta'lim muassasalari va mulk shaklidan qat'i nazar, ta'lim muassasalarida olib boriladi. Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalar rivojlanadilar va ta'lim-tarbiya oladilar. Ularning sog'lig'i mustahkamlanadi, o'z-o'ziga xizmat ko'rsatish ko'nikmalarini hosil qiladi. Ularda mehnatga muhabbat uyg'onadi. Kattalarga hurmat, vatanparvarlik tuyg'ulari tarbiyalanadi. Bolalar maktab ta'limi uchun tayyorgarlik ko'radilar.

Shuni ham aytish joizki, Innovatsion ta'lim texnologiyasi - bu o'quv jarayonining samaradorligini oshirish va ta'lim va ta'lim faoliyati uchun eng yaxshi shart-sharoitlarni yaratish uchun mavjud usullar va vositalarni yangi yoki sifat jihatidan yaxshilashni o'z ichiga olgan o'quv va ta'lim faoliyatini tashkil etish metodologiyasi, jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining hozirgi tendentsiyalari va ta'limdagi innovatsiyalar ta'lim sohasidagi innovatsiyalarning paydo bo'lishiga qaratilgan kompleks tadbirlarni o'z ichiga oladi. Bu innovatsiyalar ta'lim jarayonini tashkil etishning usul va uslublari, ta'lim va tarbiya jarayonida foydalaniladigan resurslar, ilmiy nazariyalar va tushunchalar bo'lishi mumkin. Innovatsiya yangi ilmiy bilimlarni, qandaydir kashfiyotlarni, ixtirolarni olishga qaratilgan tadqiqot faoliyatidan foydalanish orqali rivojlanadi. Bundan tashqari, innovatsiyalarning paydo bo'lishi loyihalash ishlarining natijasi bo'lishi mumkin, bunda mavjud ilmiy nazariyalar va tushunchalar asosida amaliy harakatlarni amalga oshirish imkoniyatini aks ettiruvchi instrumental va texnologik bilimlar rivojlanadi.

Bugungi globallashtirilgan davrda yoshlarni turli ma'naviy tahdidlardan himoyalashning eng samarali yo'li ularni ta'lim va tarbiyaga jalb etish, qiziqtirish hamda ajdodlarimizning madaniy hamda ma'naviy meroslarini keng tarqatishdan iboratdir. Ta'lim va tarbiya to'g'ri tashkil qilinsa, yoshlar ongida ma'naviy bo'shliq payda bo'lmaydi. Ta'lim, avvalo, maktabgacha ta'lim davridan boshlanishi ham e'tiborga loyiq bir hol hisoblanadi.

Hozirgi zamonaviy maktabgacha ta'lim muassasalarida quyidagi innovatsion ta'lim texnologiyalaridan foydalanish samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi:

- Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) – interaktiv doskalar, ta'limiy ilovalar va multimedia vositalari orqali vizual o'qitish.
- STEAM yondashuvi – fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematika fanlarini uyg'unlashtirib, bolalarning amaliy bilim olish jarayonini rivojlantirish.

- Montessori metodikasi – bolalarni mustaqil ta'lim olishga yo'naltirish va ularga o'z imkoniyatlarini rivojlantirishga sharoit yaratish.
- Loyiha asosida o'qitish – bolalar turli kichik loyihalarni bajarish orqali muammolarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantiradilar.

Shuningdek, maktabgacha ta'lim muassasalarida interfaol texnologiya, AKT texnologiyasi. IAT dan foydalanish bolalarning ta'lim motivatsiyasi va individualligini oshirish, ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish va qulay hissiy fon yaratishning samarali usullaridan biridir. Shuningdek, u sizga tushuntirishli tasvirlangan o'qitish usulidan bola faoliyatida faol ishtirok etishga o'tishga imkon beradi. Bu yangi bilimlarni ongli ravishda o'zlashtirishga yordam beradi. Bolalar uchun o'rganish yanada qiziqarli bo'ladi. Interfaol doska bilan ishlashda bolalarda barcha aqliy jarayonlar rivojlanadi: diqqat, fikrlash, xotira; nutq, shuningdek nozik vosita ko'nikmalari. Maktabgacha yoshdagi katta yoshdagi bolada beixtiyor e'tibor yaxshiroq rivojlangan bo'lib, u qiziqqanida diqqatini jamlaydi, materialni o'rgangan o'quvchi aniq, yorqin, bolada ijobiy his -tuyg'ularni uyg'otadi.

MTM larda texnologiya orqali bunga qanday erishish mumkinligi haqidagi savolli muloqot va hamkorlik, meta-kompetentsiyalar va ijodkorlikka asoslanadi. Raqamli texnologiyalar yordamida rivojlanishi mumkin bo'lgan bolalarning nutqidagi kamchiliklarni bartaraf etishda turli dasturlar yoki raqamli o'yinlardan foydalaniladi. Tengdoshlari, shuningdek, bolalar uchun mos dasturiy ta'minotga ega maktabgacha ta'lim muassasalarida nutq va tilni tuzatish ishlarida texnologiyalardan foydalanish imkoniyatlari yaratilishi kerak.

Pedagogik texnologiyani loyihalashtirishda bolaning individual hamda yosh xususiyatlari, uning tayyorgarlik darajasi hisobga olinishi muhim ahamiyat kasb etadi. Jumladan, MTT larda nutq o'stirish mashg'ulotini olib borishda pedagogik texnologiyalardan foydalanish, olib borilayotgan mashg'ulotlarni, berilayotgan bilimlarni tushunarli va sodda yetkazish yo'llarini loyihalashtirilgan pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etish muhimdir.

Zamonaviy, innovatsion o'qitish usullarini bo'lajak mutaxassisning kompetensiyalarini rivojlantirishga, o'quvchilarni faol bilim va amaliy faoliyatga jalb etishga, bilish jarayonida tashabbuskorlikni namoyon etishga yo'naltirilgan bo'lishi kerak. Ta'lim dasturlarini passiv assimilyatsiya qilish istisno qilinadi. Ta'lim jarayonida zamonaviy infratuzilmaning mavjudligi. U o'qitishning yangi shakl va usullarini, xususan, masofaviy ta'limni qo'llashga yordam beradigan axborot, texnologik, tashkiliy va kommunikatsiya komponentlariga asoslanishi kerak. Ta'limda innovatsion texnologiyalar o'qitishda muayyan yondashuvlarni qo'llash asosida qo'llaniladi, ya'ni, yangi texnologiyalarni rivojlantirish uchun asos bo'lgan talablar va maqsadlarni o'z ichiga olgan tamoyillar. Pedagogik sohadagi barcha innovatsiyalar jamiyat ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining hozirgi bosqichiga qat'iy mos kelishiga

asoslanadi. Hozirgi vaqtda ular o'quvchilarning mustaqilligini rivojlantirishga, o'z-o'zini o'rganish va o'z-o'zini rivojlantirish qobiliyatlarini shakllantirishga, o'quv dasturlarini mexanik ravishda emas, balki ongli ravishda o'zlashtirishga qaratilishi kerak.¹

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'lim metodikasi va zamonaviy ta'lim texnologiyalarini uyg'unlashtirish orqali ta'lim jarayonini yanada samarali tashkil etish mumkin. O'qitish jarayonida innovatsion texnologiyalarni qo'llash bolalarning qiziqishini oshirish, ularga mustaqil o'rganish va fikrlash imkoniyatini berishga xizmat qiladi. Hozirgi maktabgacha yoshdagi bolalar tezkor muloqot va grafik muhitni xohlaydilar, lekin unday emas yangi aqlli texnologiyalarni sinab ko'rishdan qo'rqadi. Yaxshi tashkil etilgan ta'lim, kontent, texnologiya va o'quvchilar bir-biri bilan o'zaro aloqada bo'ladigan muhit hisobga olingan holda shaxsiylashtirilgan pedagogik va tuzatish ishlarini amalga oshirishda raqamli texnologiyalar qo'l keladi. Maktabgacha ta'lim muassasalarida pedagoglar tomonidan zamonaviy metodlar va interfaol texnologiyalardan foydalanish ta'lim sifati va samaradorligini oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Аксенова, З.Ф. Войди в природу другом. Экологическое воспитание дошкольников. – Москва: ТС Сфера, 2011. – 128 с.
2. Babayeva D.R. - "Nutq o'qitish nazariyasi va metodikasi" - T.: Barkamol fayz mediya 2018 yil – Darslik.
3. Ismoilov Kakhramonjon Abdumuminovich. (2023). THE ROLE OF BLENDED LEARNING TECHNOLOGY IN IMPROVEMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE (on the basis of foreign sources). International Journal of Formal Education, 2(5), 205–211. Retrieved from <http://journals.academiczone.net/index.php/ijfe/article/view/845>

¹ Ismoilov Kakhramonjon Abdumuminovich. (2023). THE ROLE OF BLENDED LEARNING TECHNOLOGY IN IMPROVEMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE (on the basis of foreign sources). International Journal of Formal Education, 2(5), 205–211. Retrieved from <http://journals.academiczone.net/index.php/ijfe/article/view/845>